

Wychodzi
dwa razy na
tydzień

KORRESPONDENT

przy Gazecie
Warszawskiej.

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY.

DNIA 17
29 Maja

N° 43.

ROK 1856.

Odpowiedź

Na artykuł p. W. G. w *Korrespondencie* Nr. 39 z r. b. umieszczony.

Na pytanie: *Czy korzystnie jest przyjąć do dóbr pakciarza z jego krowami i żywić je bezpłatnie przez lat trzy, aby się potem stać ich właścicielem?* Odpowiadam następującym wyrachowaniem.

Krowę niezłą można dziś dostać przecięciowo za 30 rsr. Krowa taka, średnio żywiona, powinna przynieść rocznie 15 rsr. tym sposobem przez 2 lata wartość jej się zwraca, dochód więc w 3cim roku, byłby dla pakciarza procentem od kapitału 30 rsr. za rok pierwszy i od rsr. 15 za rok drugi; czyli jakby od 45 rsr. za rok 1; co wynosiłoby 33%, a nawet więcej, zważywszy, że kapitał wyłożony zaczyna się umarzać nie z końcem dopiero pierwszego roku, ale ciągle w miarę sprzedaży nabiału. Na brakowanie krów starych i niezdatnych nie tu porządek nie trzeba, gdyż przychówek po 10 cieląt rocznie, sownie te koszty pokryje; na ryzyko zaś 5% liczyć można. Otóż przyjmując, że pakciarz w proponowanym tu kontrakcie zyskiwałby po 28%, każdy przyzna że lepiej zamiast wejść w ten interes, zapożyczyć się, na zakupienie chochy połowy inwentarza, takowy dobrze żywić, a z dochodu dokompletować sobie resztę. Tym sposobem uniknie się niezbędnych sprzeczek z pakciarzem o żywienie krów, których dobre utrzymanie własnym na ówczas będzie interesem gospodarza i wyższy niezawodnie nad przyjęty powyżej dochód po rsr. 15 od sztuki zapewni. Zresztą, ileż to przyjemniej w swój oborzę własny pielegnować dobytek! to poczucie własności, niech sobie mówią, co chcą komuniści, było, jest i będzie bardzo miłym człowiekowi.

Ależ nie łatwo dostać pieniędzy — zarzuci mi kto może — a tu pakciarz sam się nastrocza; zapewne że kapitałów u nas nie wiele i to jest ważną przeszkodą do podniesienia się rolnictwa. Nie znam zupełnie stosunków szanownych korespondentów, ale choćby zmuszeni byli — nie mając gotówki, jak sami powiadają — dać i wyższy procent niż z gospodarstwa wyciągnąć można, zawsze i połowy tego nie zapłacą co pakciarzby na nich skorzystał.

Ze więc proponowany kontrakt z pakciarzem jest niekorzystny, że złotodajna ziemia nasza nie przynosi nawet często procentu na opłacenie od wierzytelności, że powodem tego najczęściej brak kredki, brak gruntownej rachuby, na to wszystko zgadzam się najzupełniej z p. stawającym w opozycji przeciw wspomnianemu kontraktowi; niech mi jednak wolno będzie zarazem zwrócić jego uwagę, że sam popełnił dwa straszliwe błędy przeciwko gruntownej rachubie; raz, mając zamiar wziąć się do sztucznych nawozów, a nie posiadając funduszu nawet na kupno krów; powtóre, wykazując, że po potrąceniu wartości nawozu, powinniśmy mieć od 40 krów 1620 r. sr. czyli od jednej 40½ rub. sr. dochodu rocznego, żeby kosztą ich utrzymania pokryć. Gdyby rachunek ten był ścisły, któżby u nas, gdzie dochód z krowy od 15 do 30 r. sr. wynieść może, trudnił się hodowlą bydła? Na pociechę jednak nas wszystkich a oraz i szanownego autora, którzyśmy utrzymywali dotąd w dobrej wierze krowy, nie domyślając się nawet ile na nich tracimy, powiedzmy, że tak źle

nie jest: w rachunku bowiem powyższym mylną przyjęto zasadę w oszacowaniu nawozu, licząc furę 18 centnarową po 15 kop. Gdyby powiedziano złote w miejscu kopiejek, możnaby się na to zgodzić, opierając się na powadze Blocka, który furę 18 centn. nawozu przyjmuje w wartości 150 fun. żyta; na powadze sławnego nowoczesnego chemika Stöckharda, który ją cenę przeszło 2 rsr. zresztą na porównaniu z nawozami sztucznymi. I tak, weźmy naprzykład najpopularniejsze z nich guano: 4 centnary tego nawozu wystarczają na 1 morgę nowopolską, na którą nawozi się średnio 20 fur 18 centnarowych gnoju stajennego. Jeżeli więc ta ilość guana kosztuje 18 rsr. fura nawozu wypadłaby tylko nie cały rubel; zważywszy jednak że guano rok tylko skutek wywiera, że nie zawsze najlepszy gatunek tego towaru nam się dostaje, że zresztą mechaniczne działanie nawozu stajennego na naszych gruntach wielkiej jest wagi, nie zminiemy się z prawdą, podnosząc wartość fury tego ostatniego do 2 rsr. Przyjmując tę cenę i potrącając w tym stosunku z kosztów utrzymania 40 krów, w powyższym artykule obliczonych na 1661 rsr. wartość 272 fur nawozu, pozostanie do opłacenia nabiałem 1217 rsr. czyli po 30 rsr. 50 kop. od sztuki. Przy oznaczonej w wspomnianej rozprawie żywieniu, trudno zapewne osiągnąć taki dochód z krowy, choć zbliżyć się doń bardzo można, co też głównym naszym w hodowli bydła powinno być zadaniem; jeżeli zaś przy staraniach i usilności z naszej strony, nie potrafimy zupełnie zupełnie dochodem z bydła i nawozem pokryć kosztów żywienia, podług powyższych danych, to raczej musimy obniżyć sami dla siebie cenę paszy, a podnieść wartość nawozu, niż zaniechać hodowlę; bo naprzód, gdybyśmy wszyscy chcieli sprzedawać paszę, cena jej jeszcze więcej by spadła, a powtóre, bez nawozu stajennego podobno obejść się nie zdołamy. Nawozy sztuczne mogą być wielką pomocą w gospodarstwie, lecz główną jego podstawą pozostanie nawóz stajenny.

Nie zaniedbujmy więc hodowli bydła, nie opuszczajmy rąk, choć nie jeden tak jak ja, poniósł klęskę księgosuszu; pracujmy w tym zawodzie tém chętniej, że zjadliwa ta zaraza, paraliżująca dotąd nasze usiłowania, przestanie już być straszną z zaprowadzeniem ubezpieczenia od księgosuszu, za które najżywsza od całego kraju należy się wdzięczność tym wszystkim, którzy jakkolwiek w zaprowadzeniu tej ustawy przyjęli udział. — Bielawa, d. 23 Maja 1856 r.

L. Rossmann.

Uwag kilka o ogrodach, ich upadku i sposoby ich wskrzeszenia.

1. Ogrodnictwo sięga najdawniejszych i najodleglejszych wieków: tak jak wszystko, tak i to pyłem czasu przywalone i zapomniane zostało; i są daremne wszystkie domniemywania i przypuszczenia bezskuteczne tych, którzy chcą odszukać w przeszłości początek jego. Lecz bez grzechu przyznać musimy, że Adam był pierwszym do wprowadzenia winnej latorośli i szczipienia drzew, potem Historya Święta wspomina Salomona, który sadił na Libanie cedry: jak powszechnie zgadzają się osoby zwiedzające, że ich jeszcze w liczbie dziewięciu spostrzegają; a także kolejną wspomina Pismo gorliwość, oddanie się ogro-

dnictwu lub też wspieranie go silnie przez Cesarzów, Królów, udzielnych Książąt, Wodzów, Święte Zakony, Damy pierwszego rzędu i Święte Zakonnice, nie pomijając Cesarza Napoleona, gdy ten przeciwnościami losu pędzony, a tak niegościnnie przyjęty od Anglii, na której to ich ziemi i spędził resztki życia, oddał się rozrywce sadzenia drzew i roślin, które do dziś są niemymi świadkami grobu jego na wyspie Świętej Heleny. Tak i do dnia dzisiejszego spostrzegać to można w całej przestrzeni krajów, jak mniej więcej każdy jest ogrodnikiem: od najmozolniejszych prac odrywają się ludzie, a w ogrodnictwie szukają ochłody, pociechy, wypoczynku i marzenia, a po dozranych nawet znojach i trudach wojennych, wytchnień i wspomnień.

2. Dziwna jednakże rzecz, że gdy wiek dziewiętnasty tyle jest postępowy w rozwoju każdej gałęzi przemysłu, u nas przeciwnie w ogrodnictwie ten postęp jest niewidzialny. Nie inna temu przyczyna być musi, jak tylko ta, że mało zamiłowani w nim są nasi właściciele, a do tego będąc zrażonymi i oszukanyymi przez sprowadzenie z zagranicy ogrodników, o których zdatości nic nie wiedzą, bo dość dla naszych panów nazwisko: Ich bin Gärtner; lecz gdzie się ten uczył, czy ma patent i t. d. to o tym nie wiedzą; lecz ma rekomendację; a ta jaka? i od kogo? Aby się próżniaka lub szarlatana pozbyć w ogrodzie, rekomendują go, a dobrych i pracowitych sami zatrzymują, umieją ich cenić i poważać. Niektóry ledwo powziawszy naukę tam gdzieś jakąś, tu w doświadczenie zamienić niby pragnie za speciabilis, spectabilis, licząc mało w sobie wytrwałości i zamiłowania, psuje wszystko co mu powierzone, a tym więcej odstręcza panów; tak przy samym już schyłku, dziś spostrzegamy w tym kraju dogorywające ogrody, w ręku ludzi niegodnych nazwiska ogrodników. Niechciałbym tą prawdą wyrzeczoną uchybić w ogóle naszym drogim panom, ani też panom ogrodnikom obcym, posiadającym gruntownie tę naukę, bo jak pierwszym cześć przywoita się należy, widzimy to i cenić potrafimy. Ze wy to panowie czujecie te pięknie pojętą miłość swojej ziemi, nie szczędzicie nakładów o ile możliwości waszej, przestaczacie zamieszkałe przez was miejsca najbrzydsze, najdziksze, najnieodstępniejsze, dzikimi chwastami, trzcinami, błotami zamulone i zalane, w najuroczniejsze i najrozmaitsze, tym dajecie uczuć co piękne i wzniósłe; kształcą się tym sposobem ludzie i zachęcają do pracy. Tak i drudzy są, chociaż obcy, ludzie bardzo zdolni i godni szacunku, dodając że wiele winny są ogrody naszej ziemi obcym, tak co do założenia ich, jakoteż wzbogacenia w piękne drzewa.

3. Jak każdy stan ma swoje odrębne ceremonie przy odebraniu dostojęstw, tak i ogrodnictwo ma swoje; a że ogrodnictwo jako sztukę wyzwoloną uważać należy, odbiera ono godło takie. Isze zapis, który uważać się powinien jako zaręczyny z przysięgą przeznaczaniem swoim, przyczem odczytane są uwagi najmniej w dwudziestu ustępach zawarte, a przy ukończeniu nauki ogrodnik odbiera wianek mirtowy i różczkę oliwną, jako ślubuje do zgonu żyć nierozłącznie z obranym zawodem. Dyplom przez profesora wręczony i podpisany, którym upoważnia go, jako godnego członka towarzystwa ogrodników, zarazem jako prawego posiadacza egzamenowanego tej miłej niewinnej wyzwolonej nauki. — Ogródnika powołanie jest bardzo trudne i mozolne, przez co mało kto się tej pracy poświęca, dla tego to tak i z takim mozolem jest poszukiwany wszędzie; a gdy pan jaki dostanie zdatnego ogrodnika, a umie go cenić, to przekłada nad wszystkich ekonomistów i rzadców, bo wie dobrze, że tych prędzej dostać może, niż dobrego ogrodnika całkiem swemu zawodowi oddanego.

Zaden fach nie traci tyle na zmianie oficjalisty, ile ogród na zmianie ogrodnika, bo prawdziwie z powołania ogrodnik nad każdym słabym drzewkiem lub roślinką, sam się chorym czuje i boleje tak jak matka dobra nad swym dzieckiem ukochanym, które ją tyle cierpień kosztowało. To ukontentowanie lub smutek zamiłowanego ogrodnika porównanego z dobrą matką, nikt nie jest w stanie zaduym wyrazem dać dosyć uczuć czytającym, a jeśli przypadkiem lub sztuką uleczy słabe lub do zbioru swego upragnioną odbierze roślinkę, lub też rozmnoży szczególną, ileż to pociech z natłokiem ciśnię mu się w serce, i to jest najdroższą dla niego nagrodą założone trudy i

znoje; cieszy się jak matka oddechaniem dzieckiem, a jedna łezka ze zwilżonego oczka strącona, uśmiech niemowlęcia, nagradza jej ciężkie trudy, puszcza w niepamięć to, co jej macierzyńską pierś cisnęło, czego wyż wymienieni panowie oficjaliści nie czują i czuć nie mogą.

5. Upadek ogrodów głównie przypiszmy sami sobie, szanowni koledzy, że stajem się pośmiewiskiem swoich, tym samym i obcych; jednakże wskrzesić powinniśmy to już konające ogrodnictwo. Tym się zrażać niepowinniśmy bynajmniej, że ogrodnictwo mozolne i pracowite, a czasem niewdzięczne, a zamileć trudno, że niekiedy właściciel wymaga więcej nad to, co być może, i często jest bezwzględny; uważa ogrodnika tak, że gdy go ma, to łożyć na ogród nie powinien; tym to źle pojętym i zrozumianym sposobem rzeczy wystawia się sam na śmiech, a ogrodnika na żebraka, bo ten aby mieć jaki taki kawałek chleba, upadła się, wprost mówiąc, żebrze po innych ogrodach dla swego pana. A gdy zauważy właściciel, że ogrodnik ma tę ambicję, że nie chce się kompromitować żebractwem, osławia go jako niedołęgę i t. d. przypisuje mu to, czego nigdy w nim nie było. Tenże ogrodnik, zwątpiwszy o swą zdolność, chwytą się innego sposobu życia, lub też ginie w rozpacz, tańctwie i nędzy! Ale temu wszystkiemu winniśmy sami i lękajmy się, aby młode pokolenie rosnące nieokryło nas w czasie szyderczym śmiechem.

6. W naszej to wytrwałości spoczywa przyszłość, ogrodów postęp: dajmy koledzy i niedajmy się jeszcze wyprzedzić tym, co są za nami dalej. W tym celu wypada nam obmyślić fundusz ze składek na utrzymanie pisma li tylko ogrodom poświęconego, do którego ustępy czy z własnego spostrzeżenia lub doświadczenia, czy też z teraźniejszych podróży odbytych przez naszych i obcych, w pismach ogrodnich ogłaszane, przyswoim sobie przez tłumaczenie. Ileż to przeslicznych myśli i chęci nabrały każdy z amatorów; widzielibyśmy zdolności i postępy i gdzie tylko jaki ogród istnieje, bo ileż to pięknych ogrodów jest na naszym Wołyniu, Podolu i Ukrainie, które sam zwiedzałem i podziwiałem, tak z położenia jako i ze ślicznych sędziwych drzew i licznych pamiątek, a niektóre odznaczające się pięknymi zbiorami roślin i dobrą utrzymaniem celujące; drzewie to wszystko gdzieś w kącie i czeka, aby ktoś obcy pochwalił lub zganił. Innym to wolno jest sądzić o nas, a my zabraniamy sami sobie, i wstydzimy się słuchać prawd ojczystym językiem i prawym zdaniem bez pochlebstw wyrzeczonych.

7. Takie pismo mogło by choć raz na miesiąc wychodzić, na przykład u was w Warszawie; pewnym, żeby znalazło wielu ubiegających się, bo tak niewinne, nikomu i niczemu nie szkodzące piękne piśmko zwróciłoby uwagę i innych; ileż by to dobrego spłynąć mogło na ogrody i te gałęzie, które z piłem ogrodnictwa tak ściśle są związane; jakby to do wzniesienia się ich przyczyniło! Mogłoby zarazem to pismo donosić, który ogród ma co w massie i pragnie odstąpić, czy to wymianą za te gatunki których pragnie mieć, czy też ceną przystępną; ułatwiłoby to nabycia lub odstąpienia, a w krótkim czasie ujrzeliśmyby odrodzenie się ogrodów, i do tego zostałaby masa pieniędzy w kraju, bo natenczas takieby tylko wypadło sprowadzić rzeczy, których dotąd w kraju nie ma. Straty wielkie są w ogrodach, przyznaję sam, bo często za ledwo siódma część roślin przybywa w zdrowym stanie z zagranicy; zjadł zniechęcenie, niezadowolenie się czuje, lecz przyczyną jest temu brak pisma peryodycznego u nas. Często jest to lub owo w sąsiedztwie do odstąpienia, gdy nie wiedzący o tym naraża się na niepotrzebne wydatki sprowadzenia, skoro zaś jeszcze dodamy uprzedzenie panów, że zawsze to lepsze co z zagranicy jest, zjadł to ta śmiechu godna faufaronada tak się często spostrzegać niepotrzebnie daje.

8. Bóg przedłuża życie kochanych naszych zdatnych mężów jakimi są: Michał Szubert, S. Pisulewski, A. Waga, Czerwiakowski, Warszewicz, Alexandrowicz i wielu innych; pewny jestem, że ci z przyjemnością podjęli by się redakcyi piśmka: zaszczycą go, wzbogacą i do tego obudzą w nas z otętwiałości ducha, a wtedy godnie uprawim tę ziemię, która u nas tak odłogiem leży.

9. O wystawach kwiatów trudno jest tym myśleć, którzy są tak znaczną odległością drogi odsunięci od miast głównych; lecz ci

co bliżej lub w samych miastach mają własne lub publiczne zakłady, którym nie na przeszkodzie nie jest, mogliby podnieść gust i zamiłowanie w publiczności, tak jak to widzimy i czytamy w pismach ogrodnictwu poświęconym.

10. Liczyć zawsze należy z pewnością na szanownych mieszkańców tak licznych, w tak rozległym i największym kraju, że wspieraliby szlachetnie dążności nasze chcących a nie mogących i że wszystkie przeszkody powstałe odsunęliby i staliby się sami dźwignią tej szlachetnej gałęzi przemysłu krajowego.

Antonin.

WIA DOMOŚCI HANDLOWE

Gdańsk, 22 Maja. Pomimo nie przychylniej pogody i szczupłych dowozów, targi londyńskie w upłynionym tygodniu były obojętne, co tylko przypisywano wielkiej rzadkości i drogocie kapitałów. Na placach portowych znaczne na rachunek francuzki robiono zakupna, co jednak na podwyższenie cen w Londynie nie wpłynęło i tak krajowa jak zagraniczna pszenica przy dawnych pozostały notowaniach. Dwutygodniowe chłodne powietrze cofnęło wegetację i niekorzystny wpływ na zasiewy wywarło.

W ciągu tygodnia dostawiono do Londynu:

	pszenicy	jęczmienia	owasa	bobu	siemiu lnia.	roku	siemiu rzepak	maki.
								centnarów
z kraju	8472	2395	7751	399	—	—	—	34685
z zagranicy	14394	4352	12860	9404	—	—	—	19730

Targi irlandzkie szkockie i prowincjonalne zamknęły się z podwyższeniem cenami.

We Francji, raz dla wyraźnego niedostatku zasobów, raz drugi z powodu niepamiętnych wylewów które wielką część kraju pokryły wodą, ceny mąki, pszenicy i żyta ogólnie poszły w górę a opinia publiczna dalsze podniesienie uważa nieuchronnem.

W Hollandyi i Belgii wszelkie ziarno gwałtownie przy wielkim odbyciu się podniosło, w Hamburgu również cieszone się wyraźnem ożywieniem.

Na naszej giełdzie, zapewne głównie dla braku zboża i przesadzonych żądań, obrót interesów był mały, ale niektóre partyjki zakupiono na export, co daje otuchę bliskiego rozwinięcia handlu. Żyto z każdym prawie dniem w cenie się podnosiło, a gdybyśmy nie mieli wyjątkowie dostarczeń ze Szwecyi, potrzeby miejscowe nie byłyby pokryte dowozami z okolic.

	Płacono za łaszt wagi funt. hol.		guld. prus.		korzec warsz.		
	od 120 do	124/5	648	730	r.	sr.	k.
Pszenicy	117	120	560	570	7	30	8 22 1/2
Żyto	—	100	—	435	—	—	4 76
Jęczmienia	—	—	—	—	—	—	—

Czas mamy zimny, wietrzny i dżdżysty.

Toruń przebyło: pszenicy łaszt. 453; siem. lnia. 280; belek sosnowych 15,992; smoły beczek 51; terpentyny centn. 16.— Wysokość wody stóp 3 cali 9.

Kursa zamian. Londyn 203, Amsterdam 102 1/2, Hamburg 45 1/4.
Alexander Makowski et Comp.

Ogłoszenia.

Własne prowadzący gospodarstwo, uczuwając wielkie szkody z braku dostatecznych rąk do koszenia łąk i zboża, został zobowiązanym od wielu obywateli do sprowadzenia górali z gór Karpackich, a że w większej masie sprowadzając ich koleją żelazną, za jednym zachodem mniejby kosztowało — ktoby przeto z obywateli chciał takich zamówić, raczy się zgłosić do Kantoru Informacyjnego Krakowskie-Przedmieście Nr. 386 J. Kaczanowskiego, bądź osobiście, bądź przez korespondencją, w celu ułożenia warunków z osobą zamierzającą wyjechać w tym przedmiocie.

Skład machin rolniczych M. Lewińskiego, w Włocławku, zaopatrzony został w znaczny zapas Młocarni i

Sieczkarni różnego rozmiaru, któremi się WW. PP. obywatelom ziemskim poleca.

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIÉJ.

Dnia 16 (23) Maja 1856 r.

		ŻĄDAJĄ		DAJĄ	
		r. sr.	kop.	r. sr.	kop.
1. WEXLE.					
Berlin 100 talarów	2 M.	94	80	94	65
Gdańsk 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
Hamburg 300 b. m. k.	2 M.	144	45	—	—
Londyn 1 funt sterlin	3 M.	6	47	—	—
Lipsk 100 talarów	3 M.	—	—	—	—
Moskwa 100 rub. sr.	1 M.	99	50	—	—
Petersburg ditto	1 M.	99	66	—	—
Paryż 300 franków	2 M.	76	65	—	—
Wiedeń 150 złr.	2 M.	95	70	—	—
Wrocław 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
2. MONETOW.					
Pół-Imperyały Rossyjskie		5	27	—	—
Holenderskie dukaty nowe		—	—	—	—
„ „ stare ważne		—	—	—	—
Frydrychsдоры Pruskie		—	—	—	—
Rossyjskie Assygnaty		—	—	—	—
Austryackie bilety bankowe za 150 złr.		—	—	—	—
3. PAPIERY.					
Oblię Skarbowe za 100 rub. sr.		85	71	—	—
oprócz kuponu 4%		—	—	—	—
Listy zastawne białe II okresu oprócz kup. (*)		—	—	—	—
„ „ III „ za 15 r. sr.		14	84	—	—
Obligacye udziałowe . . . . . na 300 złp.		—	—	—	—
Obligacye cząstkowe . . . . . „ 500 „		—	—	—	—
Certyfikaty Banku lit. A. . . . . „ 300 „		—	—	—	—
„ „ B. . . . . „ 200 „		—	—	—	—
Dowody Komissyi Centr. Likw. za 100 „		—	—	—	—
Nowa Rossyjska pożyczka z 1854 5% oprócz kup.		100	139	—	—

(*) Wartość kuponu od listów zastawnych kop. 25 2/3
Od nowej Rossyjskiej pożyczki r. r. — kop. 61 1/4

KURS GIEŁDY BERLIŃSKIÉJ.

Dnia 25 Maja 1856 roku.

	żądata	placa
P A P I E R Y		
Rossyjska 5ta pożyczka, nowa 5%	—	97 3/4
Rossyjsko-angielska pożyczka 5%	105	—
Rossyjska 6ta pożyczka 5%	—	—
Polskie Obligacye Skarbu 4%	—	83 1/2
„ Listy Zastawne nowe	92 3/4	92 1/2
„ Obligacye 500-złotowe	88	—
Certyfikaty B. P. na Oblig. cząst. lit. A. 300 złp.	—	94 1/2
„ „ B. 200 „	—	21

